

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-306-3-25>

УДК 614.2

Тетяна КУКЛІНОВА

Одеський національний економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-1370-2883>

e-mail: [tanya2013001@gmail.com](mailto:tanya2013001@gmail.com)

## ЩОДО ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕДИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

*Висвітлені актуальні теоретичні та практичні питання ефективного надання медичних послуг населенню в умовах розгортання пандемії. У дослідженні визначено вимоги до них з урахуванням їх особливостей. У статті проаналізовано важливість підвищення ефективності медичних закладів, яка обумовлена їх соціально-економічною значимістю. Проаналізовано ключові аспекти та напрямки їх функціонування завдяки аналізу проблем, основних правових, організаційних і соціально-економічних тенденцій та особливостей процесу функціонування приватних медичних закладів в Україні. Наведено необхідність стимулювання медичного персоналу в Україні. Доведено потребу у перспективних напрямках розвитку приватних медичних закладів та впровадження їх інноваційної складової. Запропоновано розширювати медичне страхування, комерційне амбулаторно-поліклінічне обслуговування населення, використовуючи іноземний досвід реформування ринку медичних послуг для підвищення ефективності розвитку медичних закладів. Сформульовано пропозиції та рекомендації щодо забезпечення ефективного функціонування медичних закладів в Україні з орієнтацією на глобалізаційні процеси.*

*Ключові слова:* медицина, приватний медичний заклад, охорона здоров'я, пандемія, медичний персонал, управління, розвиток.

Тетяна KUKLINOVA

Odessa National Economic University

## EFFECTIVENESS ENSURING OF PRIVATE MEDICAL INSTITUTIONS

*The study shows the importance a health care sector in Ukraine in the context of the pandemic Covid-19. The paper presents the results of study of the of medical services effectiveness. The object of research is an identification the features of the functioning of medical institutions in the conditions of the pandemic Covid-19 in Ukraine and recommendations for improving their effectiveness development. Main problems of health care sector are defined. The main features of medical institutions in Ukraine have been revealed in the work. The study deals with the key aspects of medical institutions functioning. The paper shows the importance of improving the efficiency of medical institutions. The private medical institutions complex characteristic in Ukraine are described on the basis of a detailed analysis of the problems. The results also showed the importance of private medical institutions. The study identified the requirements for them. The specificity of medical institutions in Ukraine analyzed in Ukraine. The paper deals with problems of the stimulation medical staff in Ukraine. General and specific problems for medical institutions effective development have been examined. The paper shows an effectiveness concerning the private healthcare systems in Ukraine. The study illustrates the importance of improving the efficiency of medical institutions. Proposals for healthcare systems in Ukraine are developed. The key aspects and directions of their functioning are analyzed due to the analysis of problems in Ukraine. The healthcare systems' efficiencies recommendations is proved. This study deals foreign experience in reforming medical sector for improving its efficiency. The effective private medical services to the population in Ukraine has been shown in the presented work.*

*Keywords:* development, stimulation, efficiency, sustainable development, medicine, health, private medical institution, health care.

### Постановка проблеми у загальному вигляді,

#### її зв'язок з важливими науковими чи практичними результатами

Зі зростанням числа ефективно діючих приватних компаній на ринку відбувається посиленні конкуренції. Теоретичні положення економічної науки зв'язують державні та приватні форми власності та особливості їх функціонування та ефективність. В умовах пандемії створення умов для реалізації підвищення здоров'я населення стає однією з важливих вимог. Зазначена проблема потребує подальшого дослідження в умовах пандемії, що підтверджує важливість і актуальність теми дослідження.

### Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню ефективного розвитку медичних закладів присвячені праці вчених: Булах І. В., Гончарука А.Г., Гладковой О. В., Шафранського В. В., Ямненко Т. М. та ін. [1–5], але нові економічні виклики в умовах пандемії вимагають підвищення ефективності системи охорони здоров'я, у тому числі шляхом розвитку конкуренції між медичними організаціями.

### Формування цілей статті

Метою статті є визначення особливостей функціонування медичних закладів в умовах пандемії в Україні та розробка рекомендацій по підвищенню їх ефективності.

### Виклад основного матеріалу дослідження

В умовах загострення пандемії ринок медичних послуг має в Україні свої особливості. Медицина належить до однієї з найбільш інноваційних галузей. В останні роки кількість приватних багатопрофільних медичних центрів значно зросла. Приватна платна медицина приносить прибуток та соціально-економічний

ефект.

Зазначимо, що за 10 місяців 2021 року померло 562 тисячі українців. Перевищення кількості смертей над очікуваним показником за цей період склало 77 011 осіб (для порівняння використовувалися середні щомісячні дані за доковідні п'ять років — з 2015 по 2019 рік). Це вдвічі більше за минулорічний показник, коли надлишкових смертей було 32 569 за весь рік. У жовтні 2021 р. пішли з життя 75 тисяч українців. Місячне зростання смертності склало 53%. Серед основних причин смертності у жовтні 2021 р. ковід вийшов на друге місце, одразу після серцево-судинних захворювань [6]. Так, смертність від COVID-19 зростає через тенденції уповільнення вакцинації, послабленням запобіжних заходів, і швидким поширенням нових штамів. Згідно з проектом Державного бюджету України на 2022 рік видатки на охорону здоров'я визначені з урахуванням продовження медичної реформи та становлять у цілому по зведеному бюджету (державний і місцеві бюджети) 224 млрд гривень (4,2 % до ВВП) [7].

Населення України повинно мати гарантовані державою оплачені медичні послуги через програму медичних гарантій. У країнах з ринковою економікою медицина забезпечує функцію виявлення захворювань, профілактику та лікування хворих. Ці завдання виконують державна, страхова та приватна медицина. Ринкові зміни та соціальне розшарування суспільства в Україні потребують нових підходів до управління всією системою охорони здоров'я [8, с. 35].

Погодимось з думкою Вовк С.В., який вважає, що різноманіття форм діяльності лікувальних установ, у т. ч. й підприємницьких, кожна з них буде мати свої позитивні та негативні сторони. Основний ліжковий фонд України складають будови 60–70-х років минулого століття, більше 85% з них потребують оновлення та реконструкції. Основними шляхами розвитку приватної медицини з точки зору архітектурних завдань сьогодні є будівництво «з нуля» або реконструкція орендованих медичних будівель та споруд комунальної та державної форм власності під облаштування медичних центрів, клінік і т. п. В даний час суттєво змінився підхід до дизайну та архітектурі лікувального закладу. Сучасні медичні центри перестали бути лікарнями в класичному розумінні цього слова, зараз це місця, в яких приємно і комфортно перебувати, це своєрідні готелі з наданням висококваліфікованих і якісних медичних послуг. У сучасній медицині недостатньо якісно надати послугу, треба також надати хороший сервіс. У приватних клініках стоять сучасні апарати, які дозволяють зробити більш точну діагностику. У державних клінік, на жаль, таких можливостей немає. Так, через нестачу фінансування доводиться економити на витратних матеріалах. Основними перевагами приватних клінік є конкурентне позиціонування в порівнянні з іншими секторами та технологічні показники (клінічні та технологічні досягнення). Тим не менш кожна з них має право на існування, оскільки вони в сукупності приносять користь для поліпшення якості надання медичних послуг [9].

Діяльність медичних клінік можна розділити на дві основні фази: господарську та медичну, які зводяться до досягнення максимально можливих результатів при мінімальних ресурсах. Зазначимо, що старіння населення, пов'язане з цим зростання кількості хронічних захворювань, підвищення попиту на послуги, які повинні надаватися на некомерційній основі. Соціальна складова в діяльності системи охорони здоров'я накладає відповідні обмеження. Загальновідомо, що охорона здоров'я має свої особливості, які передбачають верховенство медичних результатів над фінансовими.

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни неможливе без якісного вдосконалення людського капіталу, основою якого є здоров'я людини. Удосконалення системи охорони здоров'я має розвиватися в напрямку підвищення якості надання послуг, яке може бути досягнуто через підвищення ефективності діяльності приватних медичних закладів.

На наш погляд, ефективну турецьку схему державно-приватного партнерства у цій сфері доцільно було б застосувати в нашій країні. Так, інвестори фінансують, будують (реставрують) і забезпечують постачання і технічне обслуговування лікарень. При цьому приватному партнеру держава може передати будь-які сервіси, які не належать до медичних (рентгенівські послуги, магнітно-резонансна томографія, лабораторні дослідження, послуги пральні, прибирання, забезпечення харчуванням, утилізацію відходів та ін.).

Також доцільним було б використання досвіду не тільки Туреччини але й Польщі для забезпечення ефективності медичних закладів. Україна схожа на Польщу в тому, що вона страждає від застарілої системи Семашка. Ставлення до безкоштовного медичного обслуговування і відсутність особистої відповідальності у збереженні здорового способу життя, корупція — це лише декілька прикладів із багатьох інших. Проте Польща пройшла довгий шлях, щоб залишити її у минулому. Заробітна плата працівників сфери охорони здоров'я Польщі збільшилася. Зазнала змін бюджетна система (перехід від однієї терапевтичної сфери до іншої за умови надання фінансування або перерозподілу коштів), а також були реорганізовані лікарні (скорочення кількості підрозділів або зміна профілю лікарні). Приватний сектор домінує у більшості сфер медичного обслуговування, а державний сектор в основному покриває стаціонарне лікарняне обслуговування. Це дозволяє поліпшити управління ефективністю лікарень і поліпшити розподіл методів лікування. Це чудовий приклад для України, який показує, що приватна медицина не тільки перевищує потреби пацієнтів, а також забезпечує ефективний довготривалий догляд.

Державні медичні установи є ефективними в ситуації, коли ринок не в змозі забезпечити надання

медичних послуг, необхідних суспільству. Приватні медичні заклади діють більш ефективно.

### Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Фінансування медицини має бути одним з основних пріоритетів бюджету. Україна має забезпечити надання якісних медичних послуг для всіх громадян та заохотити медичний персонал використовувати свій потенціал саме в нашій країні. Державно-приватне партнерство могло б прискорити медичну реформу, яка розширює для лікувальних установ коло джерел фінансування та надає автономію в управлінні грошовими потоками. Але чинна правова база не дозволяє це зробити швидко, ефективно і не захищає права інвесторів. У зв'язку з цим іноземний досвід у сфері державно-приватного партнерства може виявитися корисним для подальшого створення найбільш вигідної моделі співпраці, яка б регулювала відносини між державою і інвесторами.

### Література

1. Служба статистики України : офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Національної служби здоров'я України. URL: <https://nszu.gov.ua>.
3. Шупа Л. З. Менеджмент у страховій медицині. Інвестиції: практика та досвід. № 14. 2018. С. 34–36.
4. Вовк С. М. Перспективи розвитку приватної медицини в Україні. Державне регулювання процесів економічного і соціального розвитку. URL: [http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-2/doc/2/2\\_3.pdf](http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-2/doc/2/2_3.pdf).
5. Черкасов А. В. Організаційний механізм надання інноваційних соціальних послуг у територіальних громадах. URL: <https://ipk-education.com/wp-content/uploads/2019/06/zhurnal-2-2019.pdf#page=100>.
6. Гордійчук С. В. Удосконалення практичної підготовки медичних кадрів як елемент системи забезпечення якості освітньої діяльності. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/стаття\\_С.В.Гордійчук\\_.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/стаття_С.В.Гордійчук_.pdf).
7. Леган І., Крикун О. Ринок приватної медицини України: особливості і напрямки розвитку. Scientific journal of TNTU” Galician economik journal. № 3 (64). 2020. URL: [https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk\\_tntu2020.03](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.03).
8. Грехова О. В. Проблеми та перспективи медичного страхування в Україні. URL: [http://univer.km.ua/doc/zbirniki/IV\\_Zbirnik\\_2019.pdf#page=80](http://univer.km.ua/doc/zbirniki/IV_Zbirnik_2019.pdf#page=80).
9. Пустовойт О. Аналіз системи охорони здоров'я в Польщі. Сучасні економічні дослідження. № 1. Вип. 1. 2018. С. 13–20.
10. Гордійчук С.В. Удосконалення практичної підготовки медичних кадрів як елемент системи забезпечення якості освітньої діяльності. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/стаття\\_С.В.Гордійчук\\_.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/стаття_С.В.Гордійчук_.pdf)

### References

1. Sluzhba statystyky Ukrainy : ofitsiyni sait. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Ofitsiyni sait Natsionalnoi sluzhby zdorovia Ukrainy. URL: <https://nszu.gov.ua>.
3. Shupa L. Z. Menedzhment u strakhovii medytsyni. Investytsii: praktyka ta dosvid. № 14. 2018. S. 34–36.
4. Vovk S. M. Perspektyvy rozvytku pryvatnoi medytsyny v Ukraini. Derzhavne rehuliuвання protsesiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku. URL: [http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-2/doc/2/2\\_3.pdf](http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2018-2/doc/2/2_3.pdf).
5. Cherkasov A. V. Orhanizatsiyni mekhanizm nadannia innovatsiynykh sotsialnykh posluh u terytorialnykh hromadakh. URL: <https://ipk-education.com/wp-content/uploads/2019/06/zhurnal-2-2019.pdf#page=100>.
6. Hordiichuk S. V. Udoskonalennia praktychnoi pidhotovky medychnykh kadriv yak element systemy zabezpechennia yakosti osvithoi diialnosti. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/stattia\\_S.V.Hordiichuk\\_.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/stattia_S.V.Hordiichuk_.pdf).
7. Lehan I., Krykun O. Rynok pryvatnoi medytsyny Ukrainy: osoblyvosti i napriamky rozvytku. Scientific journal of TNTU” Galician economik journal. № 3 (64). 2020. URL: [https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk\\_tntu2020.03](https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.03).
8. Hrehkova O. V. Problemy ta perspektyvy medychnoho strakhuvannia v Ukraini. URL: [http://univer.km.ua/doc/zbimiki/IV\\_Zbirnik\\_2019.pdf#page=80](http://univer.km.ua/doc/zbimiki/IV_Zbirnik_2019.pdf#page=80).
9. Pustovoyt O. Analiz systemy okhorony zdorovia v Polshchi. Suchasni ekonomichni doslidzhennia. № 1. Vyp. 1. 2018. S. 13–20.
10. Hordiichuk S.V. Udoskonalennia praktychnoi pidhotovky medychnykh kadriv yak element systemy zabezpechennia yakosti osvithoi diialnosti. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/stattia\\_S.V.Hordiichuk\\_.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/718564/1/stattia_S.V.Hordiichuk_.pdf)